

Pere Riutord Sbert

“Bartomeu Riutord ha sabut mantenir des de Felanitx el rumb
dels Cursets de Cristiandat, inclús davant les adversitats”

PREGÓ DE SETMANA SANTA

Felanitx, 2014

Per a la Compañia de
Sant Agustí; per l'honor
que m'heu atorgat, en
agraïment i estima,

ajuntament
de felanitx

FELANITX I BARTOMEU RIUTORD CATALÀ: TESTIMONIS DE L'ORIGEN DELS CURSETS DE CRISTIANDAT

Senyores i senyors, felanitxeres i felanitxers, confreres, autoritats, amigues i amics tots, bon vespre! M'agradaria que aquestes primeres paraules del Pregó de Setmana Santa 2014 siguin per a la Confraria de Sant Agustí, i posar així de manifest la seva constància, any rere any, en l'organització, la convocatòria i l'edició de tan noble testimoni, com ara aquests dies de recolliment que representa la Setmana Santa, sobretot el Divendres de Passió, en el marc incomparable del Convent de Sant Agustí de Felanitx.

Com a felanitxer i com a fill del protagonista d'aquest relat ja històric, no podia imaginar un lloc i una oportunitat millor que l'atorgada per la Junta Directiva de la Confraria, encapçalada pel seu President Sebastià Rigo Adrover, al qual agraesc.

Per als que no concixen l'existència dels Cursets de Cristiandat, motiu d'aquest Pregó, he d'avançar que es tracta d'un Moviment cristià de laics arreu del món, amb varis milions de cursetistes -no existeix un registre oficial-, repartits en mil-cinc-centes Diòcesis, a seixanta països dels cinc Continents. A més, personatges interessants han participat en aquest Moviment, com ara Juan Pardo -cantant-, Baltasar Porcel -escriptor-, Joaquín Ruíz Jiménez -polític d'UCD-, Lili Álvarez -tenista campiona de Wimbledon-, Juan Alberto Belloch -jutge i polític-,

Vicente Pozuelo -metge de l'anomenat "equipo médico habitual" de Francisco Franco-, Juan Mari Bandrés -polític basc-, Jordi Pujol -polític català- i fins i tot Joan Carles de Borbó -aleshores Príncep d'Espanya-, en referència a l'etapa inicial dels Cursets.

Per altra part, sempre és interessant conèixer l'origen del personatge, testimoni d'aquest Moviment. BARTOMEU RIUTORD CATALÀ, fundador dels Cursets de Cristiandat, és felanitxer d'adopció degut al seu destí professional a la localitat. Va néixer a Palma de Mallorca el setze de març de l'any 1923 al si d'una família acomodada. El seu pare, Josep, era empresari tèxtil i es va dedicar a la política municipal, i fou tinent batle de Ciutat en dues ocasions. La seva mare, Catalina, va néixer en una família que va fer fortuna amb aquells aventurats viatges a Cuba amb pailebots, uns vaixells mercants de l'època. És el tercer germà de cinc i estudià Enginyeria Industrial Tèxtil a Terrassa, influenciat per l'activitat comercial familiar d'aquest sector.

Els felanitxers que coneixen BARTOMEU RIUTORD, sabran que fou catedràtic de l'Institut Laboral, -anomenat després Institut d'Ensenyança Mitjana Verge de Sant Salvador o Institut d'Ensenyança Secundària de FELANITX-, durant la seva vida professional de l'any 1955 a l'any 1979. La seva vida sempre ha estat lligada a la seva família, Margalida Sbert Rullan -la seva esposa- i els seus quatre fills -Josep Francesc, Catalina, Pere i Bartomeu-.

Però molt poc coneguda és la convicció religiosa de BARTOMEU RIUTORD i la seva lluita per aconseguir la convivència entre tots i el servei cap els

altres. L'Acció Catòlica -en la seva època d'estudiant-, de la que fou President, i els Cursets de Cristiandat -dels quals és fundador, promotor i fidel defensor- foren les organitzacions que el motivaren i guiaren cap a la bonhomia i l'exemplaritat.

M'agradaria que aquest Pregó servís per testimoniar el que va fer BARTOMEU RIUTORD des de les seves silencioses actuacions, però que els meus sentits han vist, escoltat i experimentat durant la seva vida ja longeva -acaba de complir 91 anys- i, manté encara contactes esporàdics amb els pocs fundadors dels Cursets de Cristiandat que encara viuen, malgrat que la meditació ocupi a hores d'ara la seva principal inquietud. Nombroses són també les visites de nous cursetistes que volen conèixer en persona, un dels principals fundadors del Moviment.

La història dels Cursets, l'ambient en què s'incubarà el seu naixement, la personalitat, el caràcter i el testimoniatge dels fundadors, així com els errors, les intrigues i les manipulacions del Moviment, ens faran entendre el per què d'aquesta acceptació arreu del món, del que ha estat actor BARTOMEU RIUTORD.

FELANITX: els inicis d'aquest Moviment

Els Cursets de Cristiandat, promoguts per les idees inicials d'Eduard Bonnin Aguiló (Figura 1), van néixer a FELANITX, en la dècada dels anys 40.

Però per entendre aquest Moviment, la circumstància de temps i lloc ens obliga a referir-nos a la Guerra Civil Espanyola, que es va desenvolupar de l'any 1936 a l'any 1939, enfrontant dramàticament les forces revoltades, al règim democràtic

Figura 1. Eduard Bonnín, fundador i promotor dels Cursets de Cristiandat.

de la 2a República, instaurada l'any 1931 -liberals, nacionalistes, socialistes i comunistes-, i les forces que van donar suport al cop d'Estat del general Franco, -tradicionalistes monàrquics, emergents admiradors dels Moviments feixistes i catòlics- amb un nombre de morts de guerra superior a 500.000 ànimes.

El nou règim instaurat pel general Franco va atorgar a l'Església Catòlica un gran poder i una gran influència social i política, amb un comportament dels espanyols diferent, segons es tractàs de regions espanyoles on durant la Guerra Civil eren fidels al Govern elegit a les urnes, però, vist des d'un altre punt de vista, "on el catolicisme havia sofert persecució", o dels residents a les zones que des de l'inici de la guerra van pertànyer a l'Espanya revolucionària sota el comandament del general colpista Francisco Franco. Mallorca va ser d'aquestes últimes.

A una d'aquestes famílies catòliques pertanyia Eduard Bonnín Aguiló, nascut el 4 de maig de 1917 a Palma de Mallorca. Es tractava d'una família dedicada al comerç i exportació de grans i fruits secs, molt prolífica -10 fills-. Els pares d'Eduard volgueren també evitar els despropòsits de discriminació encara molt present a Mallorca en aquells anys, cap als cognoms "xuetes" propis dels descendents dels jueus que es van convertir al catolicisme, sota la pressió de la Inquisició, entre els segles XV a XVII, i que des de llavors es van veure malparlats socialment, malgrat la seva nova confessió religiosa, condemnats molts d'ells a seguir vivint en "ghettos" i a casar-se endogàmicament fins a ben avançat el segle XX.

En iniciar-se la dècada dels 40, els joves catòlics s'enquadraven en dos tipus d'estructures o ambients pràcticament incomunicats entre si. D'una part, els de classe social alta que havien estudiat en col·legis privats religiosos i es sentien naturalment cridats a ocupar llocs de rellevància social en el nou règim polític instaurat pel general Franco -Congregació Mariana fundada el segle XVI pel jesuïta Joan de Leunis, Opus Dei fundat l'any 1928 per Josepmaria Escrivà de Balaguer- i els de classe mitjana-baixa i sobretot rural, -l'Acció Catòlica, creada per Pius XI l'any 1930-, entre els quals s'enquadrava BARTOMEU RIUTORD.

A l'inici, Eduard Bonnín fou sorprenentment independent de criteris i no es va afiliar ni a l'Acció Catòlica ni a cap altra associació, encara que es sentís proper a aquest grup.

Els joves de l'Acció Catòlica Espanyola vivien, en l'època d'Eduard Bonnín i BARTOMEU RIUTORD, en el fragor de la immediata postguerra. Aquesta

Figura 2. Joves d'Acció Catòlica de Felanitx, preparant la peregrinació a Santiago de Compostel·la, l'any 1947.

joventut preparava ja un fet que marcà un abans i un després, com fou la peregrinació nacional a Santiago de Compostel·la, que volia ser, sens dubte, una demostració enfront les organitzacions de masses anticlericals.

Amb l'Església acomodada en el bàndol vencedor, la demostració seguia tenint sentit enfront la poderosa Falange, més difícilment permeable a la influència de l'Església que el poder militar o econòmic, si bé l'organització falangista espanyola es proclamava catòlica, generant-se una confusió i una amalgama que requeriria una anàlisi independent.

FELANITX va viure també amb fragor aquesta preparació per a la peregrinació a Santiago de Compostel·la com a punt d'inflexió dels joves de l'Acció Catòlica (Figura 2).

Recorda BARTOMEU RIUTORD la impressionant assistència de felanitxers a l'acte que es

Figura 3. BARTOMEU RIUTORD durant un discurs a l'esplanada de l'Església de Felanitx l'any 1947, presidint l'acte el Bisbe Miralles i altres autoritats amb motiu de la propera peregrinació a Santiago de Compostel·la.

dugué a terme a l'esplanada de l'Església l'any 1947, presidint l'acte el Bisbe Josep Miralles Sbert, les autoritats civils, militars i eclesiàstiques de FELANITX, i realitzà el parlament el mateix BARTOMEU RIUTORD, aleshores president dels joves de l'Acció Catòlica de Mallorca, locució que es pot veure fotografiada i publicada al llibre de Ramon Rosselló "Imatges de FELANITX" (Figura 3), de la mateixa manera que la fotografia anterior.

BARTOMEU RIUTORD substituï en la Presidència dels Joves d'Acció Catòlica de Mallorca a Andreu Rullan -advocat de Palma-. L'Acció Catòlica era l'única associació oficial dels seglars a l'Església, els quals després molts d'ells s'integrarien als Cursets de Cristiandat.

Des d'aquesta inquietud inicial, Eduard Bonnín i BARTOMEU RIUTORD exposen l'any 1943, en públic i per primera vegada, en un acte de l'Acció

Catòlica, unes noves idees que varen causar molt bona impressió. Coneixedors del seu contingut, van acceptar complaguts una segona intervenció, i Bonnín va intervenir com a professor del que poc després seria el Moviment dels Cursets de Cristiandat. Fou el moment en què l'Acció Catòlica Nacional incorpora Eduard Bonnín a la seva organització.

Les primeres dificultats de Bonnín i els seus companys perquè li deixassin posar en pràctica el seu nou mètode, es van centrar en la seva pretensió que un mateix sistema pogués servir per a persones de diferents nivells culturals i socials, i per a gentes descregudes i gentes amb fe. Sens dubte, aquesta polèmica sobre l'especialització o no especialització del nou mètode segons cultura i religiositat dels seus destinataris, la van protagonitzar en aquell primer moment, Eduard Bonnín i Sebastià Gayà -un sacerdot de FELANITX molt prestigiat i responsable i que poc després assumiria un notable paper en la gènesi dels Cursets-. Potser el punt d'inflexió en la seva actitud el marcàs la intervenció que va tenir Bonnín per invitació de Gayà, l'any 1944, a la Congregació Mariana que aquest últim dirigia, i en la qual Eduard va exposar l'esquema que havia preparat com a tema final del seu mètode, el que passaria a integrar el "rotllo del Cursetista".

Va arribar l'inici, se celebrà el primer Curset de Cristiandat segons els esquemes de Bonnín, en un xalet de Cala Figuera de Santanyí entre el 20 i el 23 d'agost de 1944, el que podríem denominar "iniciador" del Moviment i que nasqué dins l'Acció Catòlica de FELANITX (Figura 4).

El Director Espiritual d'aquest primer Curset de Cristiandat de la història va ser Joan Julià -capellà de la Congregació Teresiana-, actuant com a rector

Figura 4. Primer Curset de Cristiandat de la història, celebrat a un xalet de Cala Figuera l'any 1944, organitzat pels integrants d'Acció Catòlica de Felanitx.

Eduard Bonnín i de professors Jaume Riutord -**BAR-TOMEU RIUTORD** no hi va poder assistir i en el seu lloc hi va participar el seu germà Jaume- i Josep Ferragut -un prestigiós arquitecte de Palma-. Els assistents van ser 14: Sebastià Mestre, Antoni Binimelis -professor de sànscrit a l'Índia-, Leopold Febrer, Bartomeu Obrador, Miquel Rigo -confrare fundador i President que fou de la Confraria de Sant Agustí i pare de l'actual, Sebastià Rigo-, Francesc Oliver "de ses quatre rames", Onofre Arbona -Mestre d'Escola a Montuïri-, Francesc Grimalt, Salvador Escribano, Damià Bover -de Son Mesquida, va fer el curs de dirigents per correspondència del Pare Seguí-, Antoni Mesquida -de Sant Agustí-, Francesc Estarellas, Antoni Obrador i Antoni Mas; la majoria d'ells de FELANITX. Aquella trobada va tenir ja tots els elements essencials del Curset de Cristiandat. Potser hauríem de destacar la capacitat de Francesc Oliver, una persona molt activa i primordial a l'hora d'organitzar aquest primer Curset de Cala Figuera.

A FELANITX hi havia un important grup de membres de l'Acció Catòlica i que després participarien activament amb el Moviment dels Cursets de Cristiandat. Als locals de l'Acció Catòlica hi freqüentaven, Andreu Vidal "des forn", Josep Sirer "fotògraf", Francesc Oliver "Pila", l'esmentat Francesc Oliver "de ses quatre rames", Miquel Juan "Marilla", Antoni Mesquida "de Cóndor", Alzanillas, Joaquim Mòdem "Xim", Guillem Obrador "Pollença", Antoni Pascual "pou nou", Enric Miquel "palau", Miquel Rigo, Pere Xamena -capellà, historiador i investigador-, Gabriel Ferriol -capellà-, Antonio López "de sa roba", Fernando Calderón -menescal i professor de l'Institut-, Salvador Estelrich "de telègrafs", Joan Julià -capellà-, Jaume Sbert "de sa farmàcia de'n puça", Bartomeu Miquel "palau" -capellà-, "es barber de Calonge", Joan Pla, Rafel Rosselló "donat", Jaume Bennasar "galeri", Pere Riera "d'es tres nusos", Guillem Vidal "sostre" -de Ca's Concos-, Josep Miró -professor i investigador als EEUU, de Porreres-, Bartomeu Capó "turricano", entre molts d'altres. Per contra, Jaume Oliver "d'Albocàsser" i Francesc Riera "calderó", mai no hi participaren, en pro de l'Acció Catòlica.

El segon Curset de Cristiandat va tenir lloc al Santuari de Sant Salvador, a FELANITX; es va celebrar el setembre de 1946, actuant de Director, Joan Julià; de rector, Eduard Bonnín; i de professors, Antonio Ruíz i Guillem Estarellas, dos dirigents juvenils d'Acció Catòlica que adquiririen després un considerable protagonisme. BARTOMEU RIUTORD hi assistí com a cursetista.

El tercer curset de la història es va celebrar l'any 1947, del 16 al 20 d'abril, dirigit espiritualment per Josep Estelrich, amb Eduard Bonnín de rector i un sol professor, Josep Seguí. L'any 1948 van ser dos

Figura 5. Signatures de l'acta fundacional del Moviment de Cursets de Cristiandat.

els cursets que es van impartir amb el nou mètode, i en dates molt properes entre si. El primer d'ells es va celebrar per Setmana Santa, dirigit per Amengual i va assumir la direcció espiritual Bartomeu Nicolau, va actuar de rector Josep Ferragut, integrant el seu equip de professors, Eduard Bonnín, BARTOMEU RIUTORD i Joan Mir. El següent Curset va tenir lloc al mes d'abril, també de l'any 1948, sota la direcció espiritual compartida de Josep Estelrich i Miguel Sastre, i fou el seu rector novament Bonnín, i els professors Onofre Arbona i Antoni Salvà.

Pocs sacerdots estaven llavors en disposició d'interrompre les seves activitats durant tres dies i mig per dedicar-los a un nou mètode, dissenyat per seglars, encara poc prestigiat. L'equip seglar del IV Curset de Cristiandat pot considerar-se fundador del Moviment en el més estricte sentit de la paraula (Figura 5).

D'ells, Eduard Bonnín, BARTOMEU RIUTORD i Guillem Estarellas seguiran després activament fins als nostres dies. En canvi, Josep Ferragut i Joan Mir deixen molt aviat qualsevol protagonisme

en el Moviment, sense traumes ni ruptures. BARTOMEU RIUTORD, amb el seu suport pràctic, va donar forma concreta al projecte.

Durant aquells anys, entre 1944 i 1948, es van formar nuclis de Cursets de Cristiandat i d'Acció Catòlica, que mostraven un estil i una dimensió nova del cristianisme realment jove, i que contrastava clarament dins del desprestigi catolicisme. Els nuclis perifèrics inicials foren FELANITX, SON MESQUIDA, Calonge, Inca i Manacor a través de dirigents seglars locals, com Miquel Fiol, Onofre Arbona, Francesc Oliver, entre d'altres, i FELANITX, per tant, torna a ser capdavantera i protagonista.

A la capital, Palma, el grup inicial de cursetistes s'articulava a través dels joves d'Acció Catòlica, a la qual van començar a tenir esment sacerdots molt qualificats, com ara els ja esmentats Gabriel Seguí, Sebastià Gayá i Bartomeu Nicolau. Entre els seglars integrants d'aquesta agrupació cal destacar Eduard Bonnín, Josep Ferragut, Joan Mir, BARTOMEU RIUTORD, Guillem Estarellas, Antoni Ruíz, Miguel Fiol, Onofre Arbona, Bernat Ribas, Vicenç Bonet, Jeroni Salleras, Antoni Frau, Faust Morell, Miguel Mulet, Pascual Moragón, entre d'altres.

Aquesta formació de Ciutat va ser considerada institucionalment com el nucli fundacional dels Cursets de Cristiandat, i per això el Bisbe Joan Hervàs Benet (Figura 6), auxiliar i successor del Bisbe Miralles, va tenir des del principi del seu mandat com a Bisbe a Mallorca, una especial consideració cap a ella.

Hervàs, el component més jove de l'Episcopat Espanyol, venia precedit d'una imatge amb un gran sentit de l'autoritat i la jerarquia, però va

Figura 6. El Bisbe Joan Hervàs, clau de l'evolució dels Cursets de Cristiandat.

prendre immediatament contacte amb la realitat embrionària dels Cursets de Cristiandat des de la seva solemne entrada en la Diòcesi. Les reunions setmanals dels Dirigents es feien en el Palau Episcopal, i aquest fet va suposar un recolzament institucional, però amb un intervencionisme molt marcat de la Jerarquia eclesiàstica, cosa que no acabaven d'acceptar els iniciadors del Moviment.

L'estiu següent, a l'agost de 1948, va tenir lloc, finalment, la peregrinació nacional de joves a Santiago de Compostel·la. El clima generat pels Cursets de Cristiandat va permetre que la participació mallorquina fos una de les destacades pel seu nombre i el seu esperit, 623 pelegrins, malgrat les dificultats econòmiques i materials que la insularitat generava. Hi participaren molts felanitxers, i com no podia ser d'una altra manera, BARTOMEU RIUTORD també hi va assistir. Un poc abans es desenvolupa la innovadora estratègia de la realització intensiva de nombrosos cursets a l'any, a partir de gener de 1949, i no només d'un o dos anuals.

Una important incorporació als Curset de Cristiandat, perdurant ja durant tota la seva vida, fou

el Pare Joan Capó, capellà oriünd d'Andratx. El primer contacte públic de Capó amb els Cursets de Cristiandat, es va produir el novembre de 1948. El següent pas seria la seva participació com a director del Curset que es va celebrar el gener de 1949, primer en què va començar la numeració correlativa. Per aquesta simple raó, al curset que es va celebrar del 7 al 10 de gener de 1949 al Monestir de Sant Honorat, se'l va denominar curset número 1, malgrat ser el sisè de la història. Aquest curset va tenir de Director Espiritual Guillem Payeras i de rector Eduard Bonnín, actuant de professors BARTOMEU RIUTORD, Andreu Rullan i Guillem Estarellas, i d'auxiliar, Guillem Font.

El canvi de ritme en el nombre de cursets a celebrar va ser molt brusc, ja que l'any 1949 van ser 20 els que es van impartir, enfront de la cadència anual precedent, i aquest fet va fer aflorar un aspecte nou, essencial i dinàmic.

Primeres tensions

Els cursetistes mantenien entre si un contacte molt freqüent. Aquesta dinàmica va obligar Eduard Bonnín a reflexionar perquè l'aflluència i la quantitat de nous cursetistes no impedisís l'aïllament d'aquests grups d'amistat. D'aquesta reflexió va sorgir la "reunió de grup"; i aquí també cal situar la primera gran tensió dins de l'equip iniciador dels Cursets, situació que BARTOMEU RIUTORD qualifica de "petits contratemps sense importància" amb la intenció de posar pau entre les diferències que anaven apareixent.

Des de la incorporació de Capó, els cursetistes se sotmetien a una reunió setmanal amb un sacerdot -sempre el mateix- i així es promovien grups d'a-

mistat estables, en un dissimulat afany de controlar els nous cursetistes. Aquella primera polèmica que es va produir dins el grup d'iniciadors sonava gairebé sorprenent. El que proposaven era que els cursetistes que volguessin, s'intercanviassin setmanalment.

Des d'aquest moment, els Cursets de Cristiandat es distingiren en dues línies d'actuació que han perviscut en el temps. Una més oficial, amb el protagonisme de l'Església, i una altra línia més seglar, la dels iniciadors, on els cursetistes es dirigissin cap als seus propis ambients. Aquesta primera creuada dialèctica va tenir per guanyador Bonnín i el seu grup de més afins.

"Ultreya" és una veu medieval arcaica, amb la qual es saludaven sense conèixer-se els pelegrins europeus de l'època en el Camí de Santiago, com a veu d'alè. La dinàmica d'amistat que generaven els Cursets no podia limitar-se a la relació de grup i, de fet, els cursetistes desitjaven seguir en contacte "tots amb tots". Per aquest motiu sorgí el plantejament d'establir unes reunions col·lectives setmanals, obertes a tots els cursetistes, que es van denominar "reunions d'Ultreya". Perquè fos assumit per l'Església, Bonnín i el seu grup fundacional varen haver d'acceptar llavors que es reservés a un sacerdot altre temps significatiu d'intervenció final.

La primera Ultreya es va fer als baixos del casal del carrer Danús de Palma de Mallorca on després es va situar la redacció del Diari Balears, però el seu lloc emblemàtic a Palma durant molts anys va ser la cripta de la parròquia de Sant Alonso Rodríguez. Els sacerdots han tingut sempre un viu interès en què s'aprofiti la Ultreya per impartir doctrina i formar els cursetistes.

Figura 7. Disc de la cançó que representa l'himne dels Cursets de Cristiandat.

Però l'Església no era, ni és, precisament democràtica. Bonnín ha tingut des del començament, la idea de constituir un lloc de coordinació i de reflexió de les persones que volen tenir lideratge dins el Moviment local de Cursets, així com la participació dels més veterans a títol d'exemple. Els sacerdots tenien por al fet que el Curset de Cristiandat fos impartit per seglars conversos, d'escassa formació intel·lectual i encara més escàs saber teològic.

Resulta obligat referir-nos al "De Colores" (Figura 7), una cançó popular de l'època a Espanya, que era una de les moltes que s'utilitzaven per a la distensió de l'ambient als Cursets de Cristiandat i que va fer especial fortuna al donar un altre motiu a la seva lletra: "veure amb ulls nous les coses de sempre".

Avui en dia s'ha convertit en l'himne del Moviment, editant-se un disc sota la direcció de Nicolau Mas Gual (Figura 8) -oncle polític del que subscriu aquest text i amic des d'anys enrere de BARTOMEU RIUTORD-, des de Monserrate, Brooklyn -EEUU-, un Convent dels Pares Paüles dedicat quasi en exclusiva als Cursets de Cristiandat per ordre del Bisbe de la Diòcesi.

Figura 8. Pare Nicolau Mas Gual, instaurador dels Cursets de Cristiandat al Convent de Manserrate, Brooklyn -EEUU-.

Eduard Bonnín, que tant havia hagut de lluitar des de l'any 1944 perquè un mateix curset servís per a pobres i rics, lletrats i il·letrats, cristians i allunyats, es va oposar lògicament al fet que s'especialitzassin els cursets per l'edat dels seus assistents.

Bonnín s'havia oposat a les reunions de l'Acció Catòlica, degut a la celebració d'aquests nous cursets per a adults. El Bisbe Hervàs, ja des de la seva nova seu de Ciudad Real, decretà que s'impartissin cursets exclusivament a homes adults, si bé admetia que excepcionalment poguessin assistir-hi alguns joves -no més de tres o quatre per curset-, sempre que s'acreditàs la seva maduresa.

Els Cursets de Cristiandat van revolucionar l'ambient, tant eclesiàstic com civil de Mallorca en els primers anys 50. Al món de l'ensenyament, per exemple, els Cursets eren protagonistes indubtables a l'Institut d'Ensenyança Mitjana Ramon Llull -únic llavors a Palma-, on Joan Capó era professor

de religió. Lideraven aquest ambient de l'Institut, entre els seglars, els germans Pla i els germans Adrover.

Va haver-hi presència ressonant en la política oficial falangista, on a més de figures seglars destacades, com Frau i Isasi, actuaven com a jerarquies eclesiàstiques del "Front de Joventuts" franquistes, dos capellans ja incorporats als Cursets, Guillem Payeras i Jaume Capó. Però també va ser real la presència de cursetistes antifranquistes, Joan Pla, Pere Servera, Miguel Ferret o Baltasar Porcel. La relació entre els franquistes i antifranquistes era, no obstant això, cordialíssima en el si de les Ultrayas. En el Curset de Cristiandat, els dirigents procuraven no explicar acudits ni irreverents, ni verds, ni polítics.

Els sacerdots menors de 40 anys es van adherir als Cursets de Cristiandat, moltes vegades sense captar realment el seu contingut, però convençuts que a la fi comptaven amb una arma eficaç per aconseguir tots els seus objectius i il·lusions pastorals. Pot dir-se sense cap dubte que Joan Capó exercia un lideratge i fins i tot una autoritat indiscutits.

Però enfront d'aquest fenomen, també pot afirmar-se que el clergat de Mallorca major de 45 anys es va posicionar globalment en contra dels Cursets i també els catòlics de tota la vida, que varen començar a sentir-se incòmodes amb aquests cursetistes, generalment d'escassa cultura que es creien més cristians que ningú. La persecució social va estar protagonitzada pel Deà Catedralici, Bartomeu Torres Gost (Figura 9) i el Canonge Bru Morey.

S'acusava als cursetistes que el fanatisme religiós els impulsava a considerar-se en contacte directe

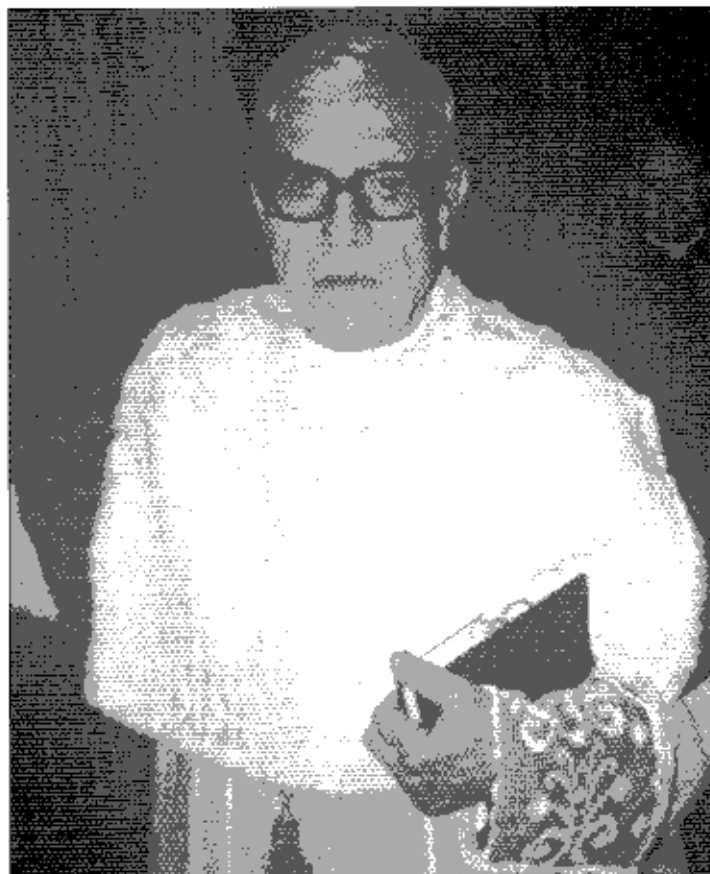

Figura 9. Pare Bartomeu Torres Gost, opositor a les idees dels Cursets de Cristiandat.

amb Crist o amb l'Esperit Sant, saltant-se la intermediació obligada de l'Església.

Expansió territorial

En aquest ambient de puixança i polèmica es desenvolupaven els Cursets a Mallorca, que evidentment constituïen un marc excessivament petit per a tanta energia. No obstant això, el Bisbe

Hervàs, molt gelós, va establir que solament podrien estendre's els Cursets a altres diòcesis si així ho sol·licitava el Bisbe d'aquestes amb caràcter formal. Per la seva banda, Eduard Bonnín estava persuadit que els Cursets necessitaven expandir-se sense demora, per la seva pròpia naturalesa i per transcendir la creixent polèmica interna de Mallorca.

València, Terrassa, Tarragona, Barcelona i Sabadell, protagonitzaren la primera exportació de Cursets, i condicionaren una major transcendència sociològica. Cada vegada era més freqüent que joves inquietos de la Península es desplaçassin a Mallorca per assistir a un Curset, i que practicasin després la reunió de grup al seu lloc d'origen, en contra de la prohibició del Bisbe Hervàs. Amb aquest embroll, BARTOMEU RIUTORD no hi va voler prendre part en el sentit de fer força cap a una o altra banda, i intentà suavitzar la polèmica.

Des de Mallorca i Tarragona, els cursets van anar implantant-se a Vic, Lleida, la Seu d'Urgell, Solsona, Girona i Tortosa. Barcelona, al principi, va ser una plaça reticent als Cursets de Cristiandat.

Capó estava més a favor de l'autonomia de cada bisbe diocesà i veia amb bons ulls cursets especialitzats per edat, cultura i sexe, o la seva vinculació amb l'Acció Catòlica. Es va plantejar també el tema de fer mixts els propis Cursets, però ni tan sols es va considerar. Aquest va ser precisament el punt de no tornada en les relacions entre Bonnín i el seu equip d'una part, i Capó i Hervàs per una altra. Així i tot, BARTOMEU RIUTORD va visitar el Bisbe Hervàs a Ciudad Real per intentar recuperar l'enteniment entre les idees clericals i les seglars, entrevista que va ser, així i tot, cordial.

Estàvem a l'any 1955 i els esdeveniments es precipitarien poc després, amb l'expansió internacional dels Cursets. El Bisbe Enciso, successor del Bisbe Hervàs, va permetre assajar, en territoris diferents de Mallorca, les seves peculiars idees, sempre centrades en què accedissin a cursets tan sols les esposes o núvies de cursetistes homes, amb un enfocament familiar en el seu rol d'esposa i mare subordinada a l'home. A FELANITX, podem destacar cursetistes femenines, esposes de coneguts practicants del Moviment, com ara la Sra. Catalina Mesquida "terrola", la Sra. Vidal "sostre", la Sra. Catalina Nadal "palau", la Sra. Sirer "fotògraf", la Sra. Vidal "des forn", la Sra. Ferrando "des Crèdit", la Sra. Orell "galeri", entre d'altres.

Mentre els Cursets s'estenien fora de l'Illa fundacional als territoris geogràficament més propers, l'Acció Catòlica es quedava molt més enquistada, on havia començat ja l'ambiciós projecte dels Moviments especialitzats, amb la clara intenció de constituir un entramat alhora religiós i polític-social, capaç de vertebrar la Democràcia Cristiana que havia d'aflorar amb força quan el general Franco morís.

Malgrat les fundades reticències, es va programar la celebració de dos cursets que dirigiria el grup de Mallorca i que estarien destinats a dirigents del Consell Nacional dels Joves d'Acció Catòlica. Aquests cursets es varen celebrar a Segòvia i Toledo l'any 1954. Els seus dirigents van ser, en el primer, Joan Capó, Arconada i Manuel Fernández, el rector BARTOMEU RIUTORD i els altres seglars, Joan Moncadas, Cristòfol Ametller i Antoni Darder; en el segon d'aquests cursets, els dirigents van ser Joan Capó i Manuel Aparici, el rector Eduard Bonnín, i els professors Moncadas, Ametller i Dar-

der. Tots dos cursets aparentment van ser un èxit, però és indubtable que tenien un defecte bàsic: la seva especialització, en impartir-se majoritàriament cap a líders cristians.

Per a l'Acció Catòlica d'Espanya els Cursets contenien elements metodològics excepcionalment valuosos, i es van prestar a posar-los al servei de la seva estratègia de potenciar l'especialització, avantsala de militància política i sindical. Van centrar el tercer dia del mètode a obtenir del cursetista un compromís de militància específica, en lloc del mer compromís personal i ambiental que propicien els Cursets genuïns.

Però per fortuna Bonnín i Capó van encarar aquesta polèmica amb unitat de criteris, i ni van acceptar l'assaig, ni es van enredar en una disputa pública amb els càrrecs nacionals de l'Acció Catòlica.

Els anys 1953/54 es produïa a Espanya i a Iberoamèrica una autèntica explosió de vocacions sacerdotals. Mallorca, en concret, acabava d'inaugurar el Seminari Nou, amb més de 400 places, i procedia anualment a l'ordenació de més de 15 nous preveres. Aquesta situació va accelerar l'actitud reticent amb els Cursets per part de l'Opus Dei. Les personalitats properes a l'Obra -així anomenen a l'Opus- parlaven despectivament dels Cursets de Cristianat i els ignoraven olímpicament, però tant Capó com Gayá, eren absolutament defensors de l'estil i el missatge del Pare Escrivà -el fundador-, tan diferent del de Cursets, cosa que BARTOMEU RIUTORD mai no va entendre.

La postura anti-cursets a Mallorca, com ja hem esmentat, estava liderada pel Deà Catedralici Bartomeu Torres Gost i el Canonge Bru Morey, els quals estaven preparant un ampli dossier sobre els

errors i desviacions dels Cursets. Un germà seglar de Bartomeu Torres Gost, enginyer i resident a Madrid, era una notòria personalitat de l'Opus, i va ser la llera perquè aquell dossier arribàs a la Nunciatura, convençut, a més, que els Cursets contenen perillosos errors modernistes. Curiosament els germans Torres Gost estaven emparentats amb Margalida Sbert -fills de cosins dels pares-, l'esposa de BARTOMEU RIUTORD, i els tres estaven ben situats gràcies a una gran capacitat intel·lectual, innovadora i organitzativa: com s'ha esmentat, Bartomeu fou Deà Catedralici, Gabriel President de l'Institut Nacional d'Indústria -INI- i Joan Fundador de l'Hospital del Rei a Madrid. Així i tot, la intermediació de BARTOMEU RIUTORD va ser infructuosa.

El primer Secretariat dels Cursets de Cristiandat

L'any 1954 es va crear a la Diòcesi de Mallorca el primer Secretariat de Cursets de Cristiandat, moment en què s'havia iniciat un profund distanciament amb l'Acció Catòlica.

En primer lloc, es discutia el pes de sacerdots i seglars en el nou organisme. La línia "clerical" d'Hervàs s'inclinava perquè un sacerdot fos qui ostentàs la màxima i única autoritat dins del Secretariat dels Cursets de Cristiandat. Enfront d'aquesta concepció, Eduard Bonnín insistí en què la delegació episcopal havia de correspondre al conjunt del Secretariat, "seglar i clerical" i no a una persona concreta dins d'aquest, i que l'estructura de l'organisme hauria de reproduir el més fidelment possible la que es manté en el Curset de Cristiandat, on la direcció real correspon a un seglar i els sacerdots es limiten al seu rol de directors epi-

rituals. BARTOMEU RIUTORD iniciava la fundació dels Cursets de Cristiandat des de la Presidència dels joves de l'Acció Catòlica i, per tant, tenia la clau de l'enteniment.

I així va ser, es va acceptar que un dels seglars del Secretariat fos anomenat President, i que el sacerdot que es designava com a Delegat Episcopal no fos Joan Capó, sinó el Vicari General de la Diòcesi, D. Pere Rebassa -germà del Regent, Gabriel Rebasassa-. Suposava la definitiva emancipació dels Cursets de Cristiandat de l'Acció Catòlica.

Va arribar a Mallorca la celebració del curset número 100, del 19 al 23 de maig de 1954 -quan en realitat foren 105-. Qui va dirigir com a rector més cursets en aquesta etapa inicial, fou Eduard Bonnín: 65 vegades i li segueix BARTOMEU RIUTORD, rector en 18 ocasions.

Ja hem definit el tarannà d'Eduard Bonnín. "BARTOMEU RIUTORD personificava la proverbial bonhomia illenca, amb una insòlita capacitat per a una oratòria potser vuitcentista a estones, que fins i tot esquitxava cites en llatí per a esbalament de reverends, i que contrastava amb la seva alegria sempre present". Així ho definia a la seva obra "Historia y Memoria de Cursillos" Francesc Forteza Pujol, un expert en l'estudi dels Cursets de Cristiandat.

Relleu episcopal

Jesús Enciso Viana (Figura 10), Bisbe fins llavors de la Diòcesi de Ciudad Rodrigo, va succeir el Bisbe Hervàs a la seu mallorquina.

Un any després s'iniciaren els Cursets de Cristiandat en la nova diòcesi del Bisbe Hervàs, Ciudad Real, el qual s'havia enduit a Ciudad Real quatre

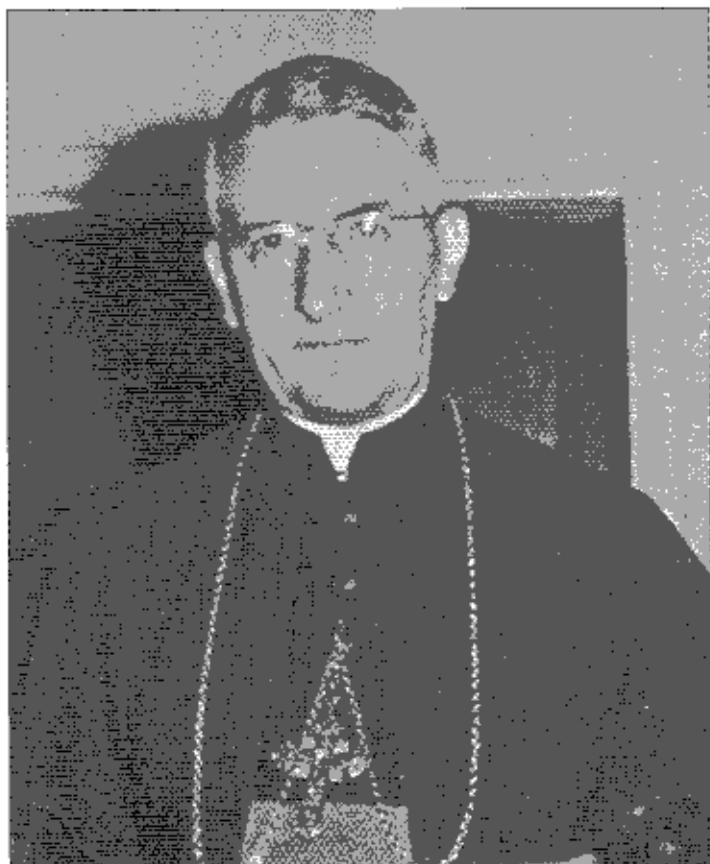

Figura 10. Bisbe Jesús Enciso, protagonitzà el primer enfrontament episcopal amb els Cursets de Cristiandat.

sacerdots de Mallorca: Pere Rebassa -com hem dit germà del Regent-; Bartomeu Miquel "palau", -FELANITX estava ben present-, Jaume Daviu i Francisco Suárez.

La implantació dels Cursets a Ciudad Real es va fer ja amb criteris molt més conservadors que els que es varen iniciar a Mallorca i en les diòcesis perifèriques de Catalunya. Es van centrar inicial-

Figura 11. El Bisbe Jesús Enciso va celebrar la unió matrimonial de BARTOMEU RIUTORD amb la seva esposa Margalida Sbert, al Palau Episcopal.

gravetat dels Cursets de Cristiandat es va traslladar automàticament des de Mallorca a Ciudad Real. Aquesta translació geogràfica va coincidir a més amb un període de malaltia del Bisbe Hervàs, que va aprofitar el seu forçat repòs per preparar l'obra més completa que sens dubte s'hagi escrit fins avui sobre Cursets, "Los Cursillos de Cristiandad, instrumento de renovación cristiana", a la

ment en homes madurs, i concretament en homes de certa rellevància social. La presència de joves o de persones realment allunyades abans de l'Església, va passar de ser la tònica a ser l'excepció.

Paral·lelament va aparèixer la "Carta Pastoral sobre Cursets de Cristiandat" del Bisbe Enciso, en el Butlletí Oficial de la Diòcesi de Mallorca, el 25 d'agost de 1956. Va tenir especial transcendència que el Bisbat ordenàs que el text fos també publicat en el "Diario de Mallorca", sense comentaris editorials, en ús de la facultat que corresponia a l'Església de Mallorca com a accionista majoritària de l'esmentat periòdic.

Es va convertir així la Pastoral en un autèntic escàndol social, en el qual tots els adversaris de Cursets de Cristiandat a la Illa convertien les paraules del Bisbe en menyspreu i humiliació pels cursetistes. Ordena suspendre tota activitat dels Cursets de Cristiandat en la Diòcesi fins que el propi Bisbe dicti noves normes.

El Bisbe va donar a entendre als dirigents dels Cursets de Cristiandat que no comptava amb cap d'ells per a la represa dels Cursets "readaptats". A la sortida d'una entrevista, les reaccions personals van ser dignes de comentari. A partir d'aquests moments, es van generar una sèrie de fets realment transcendents en la història subsegüent dels Cursets. Potser l'únic que va poder mantenir un diàleg, encara que superflu, fou BARTOMEU RIUTORD, un autèntic pacifista i a més cal ressenyar que les seves noces amb Margalida Sbert es varen celebrar al Palau Episcopal, oficiades pel mateix Bisbe Enciso (Figura 11).

Una de les conseqüències de l'absurd d'Enciso va ser que, almenys momentàniament, el centre de

qual va donar també el rang de Carta Pastoral. Va suposar un visat nacional i internacional de primer ordre per als Cursets de Cristiandat, molt lluny de la Carta Pastoral del Bisbe Enciso. Les diòcesis espanyoles de Vitòria, Pamplona, Albacete, Terol, Múrcia, Màlaga, Guadix i algunes més, van cridar a Ciudad Real perquè s'implantassin allà els Cursets de Cristiandat.

A Mallorca la Pastoral del Bisbe Enciso va generar l'èxode clerical i l'aprofundiment seglar. En efecte, els sacerdots més caracteritzats en el Moviment de Cursets de Mallorca van arribar a la conclusió, massivament, que en la seva diòcesi no se'ls oferiria ja cap possibilitat seriosa de prosseguir la seva línia pastoral, i en canvi en molts d'altres indrets eren requerits i benvolguts precisament per tenir l'experiència que en Cursets havien adquirit.

Eren temps de l'Espanya de Franco, i que, per tant, si no era l'Església la que acollia les nostres reunions, no disposàvem de llibertat civil per a reunions al marge d'ella, sense dependre de l'àrbitri de l'autoritat governamental quant a la celebració, i haver d'exposar-li amb antelació l'ordre del dia, i acceptant, en tot cas, la presència d'un delegat governatiu. I això sempre que la reunió impliqués més de 6 persones, encara que fora a celebrar-se en locals privats o cases familiars.

Aparegué la "resistència" organitzada per Eduard Bonnín i BARTOMEU RIUTORD, entre d'altres. Si cada reunió de grup acudia a la plaça Major el mateix dia de la setmana, a hora similar, i ocupava una taula d'algun dels seus bars per celebrar-la, no feia falta després sinó començar un moviment de cursetistes entre taules, de grup en grup. Resultava tot un espectacle veure la precisió amb la qual

d'una taula s'aixecaven dues de les sis persones, que acudien a saludar els components d'una altra taula d'un altre bar, de la qual automàticament dos sortien de nou cap a un tercer grup, i així fins a tancar el cercle. Al mateix temps, alguns passejaven sota els pòrtics, de dos en dos, quan algú necessitava una major atenció.

L'èxit d'aquesta "Utreya silvestre" -com algú va anomenar- va ser transcendent per mantenir la cohesió del conjunt de cursetistes i la il·lusió col·lectiva. El nombre d'assistents va créixer en poc temps fins a un nivell en què ja ens era difícil trobar taules disponibles en els bars, amb gran satisfacció dels seus propietaris, encara que els cambriers al·lucinaren davant el problema de saber quins clients corresponien a cada taula i consumició.

Es va dissoldre aquesta experiència el dia en què van aixecar el veto perquè Eduard Bonnín pogués tornar assistir a les reunions que també amb el nom de Utreya van organitzar més d'un any més tard els nous responsables de Cursets de Cristian-dat nomenats segons unes directrius del Bisbe Enciso, i com és de suposar, amb criteris molt diferents a l'esperit fundacional.

Només hi havia una sortida: el Moviment s'havia d'expandir. El més important d'aquests fronts, sens dubte, van ser els Estats Units d'Amèrica. Un altre dels escenaris de la projecció exterior del grup de Mallorca en aquesta fase va ser Madrid. En la residència universitària dels Jesuïtes de la capital d'Espanya, vivia un grup de cursetistes mallorquins, antics alumnes de Montision: Josep Oliver, Victorià López-Pinto, Ventura Rubí, Miquel Ferret i Pedro Servera. Aquest grup, promogut per mallor-

quins, va anar ampliant-se amb gent de Mallorca i l'atenció que des de Mallorca es prestava a aquest grup de Madrid era molt intensa. Les seves notícies eren gairebé tan valorades i analitzades com les d'Estats Units, i sentíem que ambdues projeccions podien ser el futur.

El document del Bisbe Enciso, i els criteris de Capó i Hervàs sobre la universalitat del mètode, varen fer reflexionar Eduard Bonnín, BARTOMEU RIUTORD i Guillem Estarellas. Els estranyíssims comportaments de Capó cap a Bonnín en aquests anys, eren deguts a les directius dels Bisbes Hervàs i Enciso. El Bisbe Enciso va nomenar Delegat Episcopal per a Cursets a Miguel Amer, un reverend que ni tan sols havia practicat cursets i mai no va estar relacionat amb el món seglar.

Poc després fou nou Delegat Episcopal per a Cursets de Cristiandat Guillem Payeras, un sacerdot expert en cursets, que va ser l'any 1949 director espiritual del curset número 1, i va tenir l'inesperat detall de consultar a Bonnín si el seu nomenament seria acceptat per les bases seglars del Moviment, la qual cosa va obtenir una resposta positiva i condicional: s'havia d'evitar el lideratge de Bonnín, Moncadas i Ametller, i atorgar a BARTOMEU RIUTORD una nova etapa per reiniciar, d'alguna manera, els cursets, degut com sabem, a la seva amistat i confiança amb el Bisbe Enciso.

Dins d'aquest context es va produir l'any 1965, la defunció del Bisbe Jesús Enciso. El nou bisbe de Mallorca fou Monsenyor Álvarez Lara, el qual ja coneixia els Cursets per la seva experiència a Guadix. El Bisbe Álvarez Lara i Eduard Bonnín coincidien en què era preferible que aquest encara no recuperés el seu protagonisme en els Cursets ofi-

cials de Mallorca, per centrar-se en la projecció externa internacional.

Dins la diòcesi de Mallorca es va originar una lenta i evolutiva tornada a les fonts. El Bisbe Álvarez Lara es va jubilar per edat, angoixat per no haver aconseguit l'afecte del seu clergat mallorquí, per l'incomprens "pecat polític" de no ser oriünd de territori de parla catalana. Només després, durant el mandat del seu successor, el Bisbe Teodor Úbeda, es va fer possible de nou la plena normalització del Moviment de Cursets de Cristiandat en la diòcesi fundadora.

La gran expansió internacional

Al mateix temps que es produïa la pitjor situació del Moviment en la diòcesi fundacional, Mallorca, es va desenvolupar i a un ritme vertiginós, la definitiva expansió internacional de Cursets.

Lògicament va ser Amèrica Llatina l'àrea on la internacionalització de Cursets de Cristiandat va prendre cos i velocitat. A més del factor cultural i idiomàtic, facilitava aquest procés l'enorme vitalitat i inquietud de l'Església llatinoamericana a partir dels anys 60. Immediatament després que el Bisbe Hervàs publicàs la seva Pastoral, van ser dotzenes els bisbes llatinoamericans que es van dirigir a ell sol·licitant la implantació de Cursets en les seves respectives diòcesis.

El model "clerical" defensat des de Ciudad Real pel Bisbe Hervàs, consistia en què el bisbe d'una diòcesi es dirigís al d'una altra on ja estiguessin implantats els Cursets, sol·licitant-li posar-los en marxa. La diòcesi veterana es cuidava de tot, apadrinant el naixement de Cursets al territori del bisbe sol·licitant.

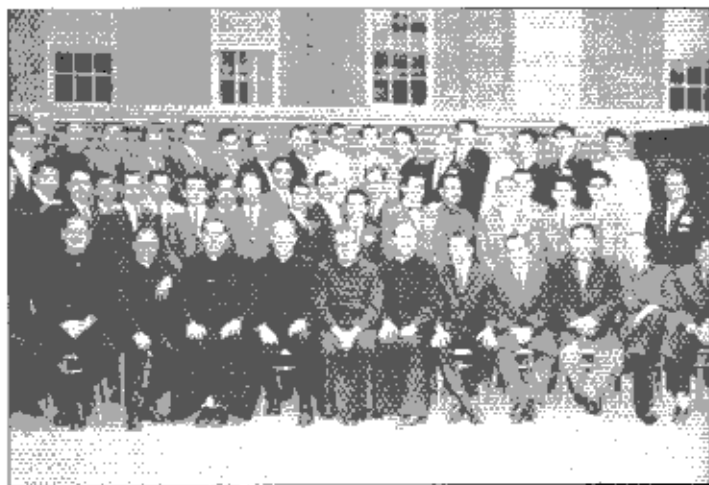

Figura 12. Primer Curset de Cristiandat dirigit espiritualment pel Pare Nicolau Mas Gual a Brooklyn, N. Y. -EEUU-.

L'altre model, el "seglar", no és, a la llarga, més que en un reduïdíssim nombre de casos específicament vocacionals. On s'han implantat de dalt a baix, tendeixen a convertir-se en un mer instrument d'acció pastoral.

A Mèxic va apadrinar els Cursets la diòcesi espanyola de Ciudad Real. El resultat va ser espectacular, i Mèxic D.F. no solament va contagiar els Cursets a les restants diòcesis d'aquella República, sinó que va servir de base per a la seva expansió a tota Centreamèrica.

Per la nostra participació directa com a grup en la gènesi dels Cursets als Estats Units, sempre ha estat aquest país alguna cosa molt sentida en la nostra vivència internacional de Cursets. Lubbock, Austin, Houston, Pecos, Dallas, Phoenix, Sant Antonio, New York, Nevada, Tucson, Colorado i Los Angeles, foren llocs clau.

En anys posteriors Miami, Chicago, Brooklyn - amb la gran expansió dels Cursets gràcies a l'èxit del Parc Nicolau Mas Gual- (Figura 12) i Laredo.

Pel que fa a Puerto Rico: Sant Joan, Arecibo, Quebradillas i Ponce.

I també a Canadà, sobretot la zona francòfona.

El Salvador, Nicaragua i Hondures implantaren ràpidament els Cursets. Costa Rica, Guatemala i Panamà, seguiren amb el Moviment.

A Alemanya: Nuremberg i Stuttgart. A Viena: Àustria.

Txecoslovàquia, Hongria i Romania també hi participaren ben aviat. A Irlanda: Dublín. En el Regne Unit: Birmingham. A França els Cursets encara no han arrelat, malgrat l'èxit en el Canadà francòfon.

Portugal, apadrinat per la diòcesi espanyola de Vitòria, posà en marxa els cursets a: Lisboa, Madeira i Açores.

A Itàlia els Cursets tenen una significació especial i entranyable: Milà, Roma, Tarquinia, Albisola, Endora, Nàpols, Genzano, Catània, Palerm, Torino, Vicenza, Sant Victor, Pulsano i Martina Franca. Aquests contactes amb Itàlia ens duen a les dues converses privades que sobre Cursets ha tingut ocasió de mantenir Eduard Bonnín amb Joan Pau II.

Després de Perú, Colòmbia va ser el primer país sud-americà amb el qual es va mantenir contacte més directe. Va ser Veneçuela el país de l'àrea que ha protagonitzat més significativament el Moviment de Cursets en aquelles terres.

En la Trobada Mundial de Veneçuela de l'any 1988, estava molt recent la marginació de la línia

fundacional mallorquina dels Cursets, malgrat el compliment formal de Gayá i Bonnín, subscripta pels responsables del Secretariat de Mallorca, Francisco Suárez, Antoni Pérez i Juan Aumatell, i pels tres seglars que van ser dirigents en el denominat curset número 1, Eduard Bonnín, BARTOMEU RIUTORD i Guillem Estarellas.

Brasil, Bolívia, Argentina, Xile: Valparaíso, Santiago, Vinya del Mar i Temuco, i Equador, foren també part activa dels cursets.

Àfrica és el continent amb menor incidència en Cursets. A Guinea Equatorial i al Sàhara ex-espanyol, s'han d'unir Moçambic, Angola i Marroc.

Leclosió dels Cursets a Àsia és, potser, el fenomen que més sorprèn. Japó, Korea, Filipines: Carmel i Tagaitay. També a Xina, Taiwan i Sri-Lanka.

Els Cursets a Austràlia són recents.

CONCLUSIONS

Aquesta expansió gairebé universal dels Cursets de Cristiandat posa de relleu una capacitat del seu mètode i del seu contingut per projectar-se en les més variades geografies i diverses cultures.

És interessant esmentar que l'escriptor Baltasar Porcel va publicar, en ocasió de la mort de D. Joan Capó, un article en el qual recollia la valoració que dels Cursets li havia transmès Jordi Pujol, satisfet que políticament els Cursets resultaven essencials en la lluita antifranquista. Aleshores un punt de vista mai no tractat.

L'expansió de Cursets a nous territoris, noves llengües i noves cultures es va realitzar a un ritme impressionant, bàsicament en els mateixos anys en què es desenvolupava el Concili Vaticà II, en un

context de persecució en la diòcesi fundacional, Mallorca, a més d'un accentuat distanciament entre els eclesiàstics que han estat grans protagonistes històrics dels Cursets de Cristiandat -el Bisbe Hervàs i D. Joan Capó-, i els seglars també històrics amb Eduard Bonnín, BARTOMEU RIUTORD i Guillem Estarellas.

Feia la sensació que existia un acord per marginar, del Moviment internacional de Cursets, Eduard Bonnín i el seu equip, és a dir, a la línia seglar de l'equip fundacional. Succedia de manera inevitable que els dirigents de cursets de cadascun dels països nousinguts al Moviment, requerien la presència dels iniciadors del mètode, i especialment la del seu fundador seglar Eduard Bonnín. Per oposar-se a aquests desitjos de lògica històrica, la línia oficial va tenir la no menys lògica ocurrència de tergiversar la història.

Es va intentar diluir la intervenció de Bonnín en la gènesi del Moviment, suplantat pel Bisbe Hervàs, Joan Capó i Sebastià Gayá, deixant de costat els vertaders fundadors com a "alguns seglars" front a la Santa Seu. Aquesta tergiversació històrica va donar motiu a un encreuament de cartes de forma i contingut molt tibants entre Eduard Bonnín i el Bisbe Hervàs. Es va prohibir a Bonnín que acceptés cap invitació de cap diòcesi del món, si prèviament el seu viatge i les seves intervencions no eren aprovades, primer per Ciudad Real i després pel Secretariat Nacional de Cursets de Cristiandat d'Espanya.

Per a Eduard Bonnín va ser molt més dur l'intent d'exclusió provinent del Bisbe Hervàs, que totes les proves i exclusions obertes que va rebre del Bisbe Enciso. Diu molt a favor de Suárez i de Bonnín que,

malgrat tant adverses circumstàncies, en tot moment hagi aconseguit mantenir una relació personal de positiva amistat, i una actuació molt coordinada i complementària en molts diversos països.

Joan Hervàs criticava la postura que jutjava rebel i poc dòcil a Eduard Bonnín dins del Moviment, algunes vegades esmentant-lo pel seu nom, i unes altres, la gran majoria, valent-se de l'evident sobrentès que es creava.

El cursct de gener de 1949 -sisè de la història i primer dels numerats-, respon a una estratègia tendenciosa de reconèixer al primer Cursct de Cristiandat de la història, com a iniciativa creativa del Bisbe Hervàs, ja que en aquestes dates ja havia pres possessió el nou Prelat de Mallorca.

Fou en aquests temps difícils on BARTOMEU RIUTORD va aconseguir un clima de cordialitat, malgrat les desavinences entre el grup fundacional i els Bisbes Hervàs i Enciso. El seu respecte al Bisbe Hervàs per una banda i la confiança que va sorgir amb el Bisbe Enciso atorgant-li la represa dels Cursctes de Cristiandat després de la seva Carta Pastoral, condicionà una recuperació funcional del Moviment a Mallorca.

El futur del Moviment hauria de passar per corregir aquesta deriva clerical dels Cursctes. Però sens dubte és molt lícit pensar que un mètode que ha complit més de 70 anys hagi de repensar-se, en el context de dinamisme històric que vivim.

Així i tot, és indubtable que tots dos sentiments col·lectius potser contraposats -l'afany de reviuere el carisma fundacional i l'ansia d'implantar grans innovacions metodològiques- denoten un cert comú

denominador. Existeix una generalitzada inquietud per dinamitzar i renovar els Cursets de Cristiandat: tant de bo es faci dialogadament, i amb autenticitat i eficàcia, perquè no sigui necessari en el futur haver de comptar de nou amb figures excepcionals, com Joan Capó, Eduard Bonnín o BARTOMEU RIUTORD, per reconduir el fet.

Que quedi constància, també, del que fou una excel·lent persona il·luminada i que mai no hem d'oblidar: el fundador dels Cursets de Cristiandat, Eduard Bonnín Aguiló, el qual va morir el dia sis de febrer de l'any 2008 a l'edat de 91 anys, com sempre content, encara que "no satisfet", informà el Secretariat Diocesà de Mallorca. El funeral solemne es realitzà el dia dotze de febrer en la Catedral de Palma, presidit pel Bisbe de Mallorca Jesús Murgui.

El Bisbe Hervàs va haver de retirar-se de la vida eclesiàstica degut a problemes de salut. Va passar l'última etapa de la seva vida a FELANITX, acompanyat i atès pel qui fou el capellà de confiança -de la família, com Hervàs sempre deia-, Bartomeu Miquel, sobretot durant la seva etapa de Bisbe de Ciudad Real. Morí a FELANITX el dia 6 de juny de l'any 1982.

Però acabarem pel principi, l'etapa prèvia a la vertadera essència que va propiciar la fundació dels Cursets de Cristiandat. D'això s'encarregarà BARTOMEU RIUTORD amb l'escrit adjunt publicat l'any 2009, i que posa com a protagonista a l'Acció Catòlica com a germen que propicià aquest important Moviment, així com la Peregrinació al Pilar de Saragossa, prèvia a la de Santiago de Compostel·la.

LA HISTORIA DELS CURSETS:

Qualque cosa més que els fets juxtaposats *

26 d'abril de 2009

BARTOMEU RIUTORD CATALÀ

Uns vuit o nou anys abans de començar el primer Curset de Cristiandat, es va celebrar una Peregrinació Nacional al Pilar de Saragossa, on va sorgir o havia sorgit mentre es preparava la peregrinació, un Moviment escèptic de peregrinació en virtut del com els participants es comprometien perquè fos realitat la promesa que l'any 1933 fes Manuel Aparici al Papa Pius XI. El motiu va ser que l'esmentat Cap de l'Església havia publicat una carta pastoral en la qual deia que el Món estava profundament malalt i que feia falta una cristiandat exemplar i guia per a aquest Món profundament malalt.

La Joventut de l'Acció Catòlica va recollir les paraules del Papa i es va comprometre a convertir-se en aquesta cristiandat exemplar i guia, i així el llavors President Nacional Manuel Aparici, prostrat davant el Pontífex i després de celebrar-se un solemne Viacrucis en el Coliseu Romà va dir:

“Volem ser aquesta Cristiandat exemplar i guia que la vostra Santedat reclama i prometem peregrinar davant la Verge del Pilar primer i després en un Any Sant Compostel·là dur 100.000 joves en gràcia davant la tomba de l'Apòstol i fer de les nostres vides un continu caminar de santedat cap a DÉU portant amb nosaltres els germans.

El Papa va contestar: sabeu el què demanau? Va fer la mateixa resposta que a Joan i Santiago, quan a instàncies de la seva mare demanaven un tron a la dreta i un altre a l'esquerra. Podreu beure del

calze preparat? Manuel Aparici no va dubtar un moment i va respondre amb el PODEM!! L'empresa era gran i requeria pit per afrontar-la. La Joventut de l'Acció Catòlica es va posar una fita un tant llunyana, però es va caminar amb tenacitat; l'espiritualitat peregrinant va quallar en ella i va sorgir la consigna dels cent mil joves en Gràcia i per a Santiago sants.

Aquesta espiritualitat va sensibilitzar la Joventut mallorquina i així va estar representada ja en el Via Crucis de Roma (Gabriel Carles Cortès d'Àgricola Mallorquina podria parlar d'això, va estar a Roma junt amb uns altres, hi havia una fotografia en el Consell Diocesà i podia veure's la joventut en aquelles dates i el Cardenal Gomà en cap amb la Creu penitencial dins del Coliseu.

Des de llavors i fins a l'estiu de 1948, el Moviment escèptic de la Joventut de l'Acció Catòlica es centra en la idea del "Per a Santiago sants amb els 100.000". I va voler el Senyor que madurés la idea i es va fer la Peregrinació.

La fita estava ja gairebé aconseguida, el Moviment va ser general en les files de l'Acció Catòlica, però en acabar, anava a acabar-se tot? Després de Santiago què? Havia de fermentar i concretar-se en alguna cosa tot el Moviment peregrinant, no tant natural però si espiritual; el fet d'anar a Santiago era ja poc rellevant si s'havia aconseguit la peregrinació de l'esperit, i va ser quan va sorgir alguna cosa que es duia molt endins, fer de cada home, de cada jove, un temple de l'Esperit Sant, que en totes les línies de la societat es visqués Crist i se sentissin tots fills de Déu, per la Gràcia que des del primer a l'últim ciutadà, home de qualsevol raça o nació, es sentissin tots fills de Déu, però de veritat,

i que la doctrina i l'estil de Crist arribàs genuïna-
ment a tots els racons.

COM FER-HO? Les files de l'Acció Catòlica es nodrien dels que sentien la trucada de l'apostolat i la idea de portar i caminar a Santiago; les estrofes de l'himne eren subjugants per sí, "portar ànimes de joves a Crist...". L'espiritualitat de Santiago es va aconseguir amb els Cursets de guics i avançats de pelegrins, i s'aconseguia injectar nova saba en les files d'els qui militàvem en l'Acció Catòlica, i així es va aconseguir preparar uns quadres perquè la peregrinació a Santiago es dugués a bon fi. Reptes que no deixava de preocupar la idea que després de Santiago no es podia penjar el bordó de pelegrí i a vegetar. S'havia de fer alguna cosa; clar que no es podia parlar de peregrinar de nou, però sí d'un etern peregrinar de tots els que estaven i fos de la línia de Crist, pesava sobre tots aquesta imponent missió, però què farem, direm que ven-
guin tots i quan hagin vingut què direm: "QUE VISQUIN EN GRÀCIA", que és l'única cosa que val la pena.

Recuperat a "Acontecer pastoral de una Parroquia"

Convent de Sant Agustí. Felanitx

Publicacions de la Confraria de Sant Agustí.

- Bernat Vidal i Tomàs*, Pregó de Setmana Santa, 1958.
Josep M.ª Llompart de la Penya, Pregó de Setmana Santa, 1959.
Jaume Oliver Oliver, Pregó de Setmana Santa, 1960.
Guillem Colom i Ferrà, Pregó de Setmana Santa, 1961.
Pere Xamena Fiol, Pregó de Setmana Santa, 1962.
Miquel Pons i Bonet, Pregó de Setmana Santa, 1963.
Germà Coll i Mesquida, Pregó de Setmana Santa, 1964.
Jaume Vidal Alcover, Pregó de Setmana Santa, 1965.
Miquel Bota Totxo, Pregó de Setmana Santa, 1966.
Bartomeu Bennàsser Cifre, Pregó de Setmana Santa, 1967.
Josep Melià Pericàs, Pregó de Setmana Santa, 1968.
Antoni Oliver Monserrat, Pregó de Setmana Santa, 1969.
Robert Pring-Mill, Pregó de Setmana Santa, 1970.
Bru Morey Fiol, Pregó de Setmana Santa, 1971.
Pere Estelrich Juan, Pregó de Setmana Santa, 1972.
Gabriel Janer Manila, Pregó de Setmana Santa, 1973.
Bartomeu Bennàsser Vicens, Pregó de Setmana Santa, 1974.
Joan Vidal Perelló, Pregó de Setmana Santa, 1975.
Teodor Úbeda Gramage, Pregó de Setmana Santa, 1976.
Jeroni Juan Tous, Pregó de Setmana Santa, 1977.
Antoni Obrador Adrover, Pregó de Setmana Santa, 1978.
Francesc Riera Montserrat, Pregó de Setmana Santa, 1979.
Pere Antoni Massutí Oliver, Pregó de Setmana Santa, 1980.
Gabriel Rebassa i Bisquerra, Pregó de Setmana Santa, 1981.
Rafel Mateu Rosselló i Adrover, Pregó de Setmana Santa, 1982.
Bartomeu Torres i Gost, Pregó de Setmana Santa, 1983.
Jaume Estelrich Juan, Pregó de Setmana Santa, 1984.
Teodor Suau Puig, Pregó de Setmana Santa, 1985.
Manuel Bauçà Ochogavia, Pregó de Setmana Santa, 1986.
Maria Eulalia Coll i Mesquida, Pregó de Setmana Santa, 1987.
Joan Maimó i Vadell, Pregó de Setmana Santa, 1988.
Gabriel Reus i Mas, Pregó de Setmana Santa, 1989.
Margarida Tauler i Valens, Pregó de Setmana Santa, 1990.
Bartomeu Pou Jaume, Pregó de Setmana Santa, 1991.

- Maria Adrover Oliver*, Pregó de Setmana Santa, 1992.
Guillem Feliu Ramis, Pregó de Setmana Santa, 1993.
Jaume Obrador Adrover, Pregó de Setmana Santa, 1994.
Antoni Soler i Font, Pregó de Setmana Santa, 1995.
Miquel Julià i Maimó, Pregó de Setmana Santa, 1996.
Andreu Rigo Sureda, Pregó de Setmana Santa, 1997.
Joan Manresa, Pregó de Setmana Santa, 1998.
Jaume Santandreu, Pregó de Setmana Santa, 1999.
Llorenç Lladó Calafut, Pregó de Setmana Santa, 2000.
Bartomeu Tauler Valens, Pregó de Setmana Santa, 2001.
Andreu Manresa Monserrat, Pregó de Setmana Santa, 2002.
Ambròs Cots Dorca, Pregó de Setmana Santa, 2003.
Joan Pla Garcia, Pregó de Setmana Santa, 2004.
Bartomeu Mestre i Sureda, Pregó de Setmana Santa, 2005.
Pere Artigues Sirer, Pregó de Setmana Santa, 2006.
Carles Marin i Lladó, Pregó de Setmana Santa, 2007.
Antoni Bennàssar Roig, Pregó de Setmana Santa, 2008.
Jaume Canet Adrover, Pregó de Setmana Santa, 2009.
Llorenç Huguet i Rotger, Pregó de Setmana Santa, 2010.
Antoni Mesquida Ferrando, Pregó de Setmana Santa, 2011.
Valentín Mendoza Rodríguez, Pregó de Setmana Santa, 2012.
Bartomeu Fons Pascual, Pregó de Setmana Santa, 2013.
Pere Riutord Sbert, Pregó de Setmana Santa, 2014.

